

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งรู้เฉพาะสาขาให้ลึกซึ้ง จึงต้องฝึกอบรมนิสิตให้เป็นทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติที่ดี ทั้งต้องมีทักษะ (Skill) ความถนัดในสาขาเฉพาะของตน อีกประการที่ควรกล่าวถึงคือ มุ่งฝึกอบรมด้านบุคลิกภาพควบคู่กับวิชาการ อย่างไรก็ตามจุดประสงค์ที่จะให้โลกกับนิสิตอย่างมากคือ นิสิตได้เรียนรู้ ได้ฝึกฝน ได้พัฒนาความคิด สติปัญญาอย่างเต็มที่และจบไปเป็นบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพสูง ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จดังกล่าวนี้ก็คือ "การสอนที่มีประสิทธิภาพ" นั่นเอง วิจิตร ศรีสอาน¹ ได้กล่าวถึงมาตรฐานการปรับปรุงมหาวิทยาลัยใหม่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับระบบการสอน การจัดหลักสูตร การวัดผล และการบริหาร การศึกษา ทั้งนี้ได้เน้นที่การสอนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ

- (1) หลักสูตร ที่มีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งวิชาทั่วไป และวิชาเฉพาะ
- (2) ระบบการวัดผล
- (3) ระบบการบริหาร ไซห้องสมุด โสตทัศนศึกษา ศูนย์เอกสาร ศูนย์หนังสือ หน่วยผลิตเอกสาร อาคารสถานที่
- (4) วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา เทคโนโลยีใหม่ ๆ

การสอนที่มีประสิทธิภาพ วิทย์ วิศทเวทย์² บอกว่า อยู่ในระบบการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผลซึ่งระบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสูง คือ ระบบหน่วยกิต (Credit) ทั้งนี้จอห์นสัน³ (Johnson) เสริมว่า จากผลการเรียนของนิสิต สะท้อนให้เห็นภาพพจน์และแนว

¹วิจิตร ศรีสอาน, แผนพัฒนาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 4, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : หน่วยผลิตเอกสาร, 2518), หน้า 52 - 53.

²วิทย์ วิศทเวทย์, "ปรัชญาและวัตถุประสงค์การศึกษา," การสอนและการวัดผล การศึกษา, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ฝ่ายวิชาการ, 2518), หน้า 2.

³Henry G. Johnson, "Assessment of Teaching in Higher Education," Journal of Higher Education, (Vol 4, 1975), p.p.173-179.

ทางปรับปรุงการสอนได้ ทั้งสังเกตจากลักษณะพฤติกรรมของอาจารย์ในขณะที่สอน ความรู้ในเรื่องเรื่องวิชา การวัดผลจากการสอบ ก็พอจะประเมินคุณภาพการสอนได้ จากแนวความคิดของลีโน⁴ Leno ได้สรุปว่า อาจารย์มีบทบาทสำคัญมากในการสอน เพราะจะต้องทรงความรู้ ใส่ใจในการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อนิสิต และใฝ่หาวิชาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งล้วนแต่เป็นคุณสมบัติที่ดีของอาจารย์ที่สอนมีประสิทธิภาพนั่นเอง วอทรูบา (Wotruba) และ ไรท์ (Wright)⁵ ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการสอนพบว่าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้คือ

- (1) วิธีการสอน (Presentation)
- (2) อุปกรณ์การสอน (Audio-visual Aids)
- (3) บุคคลิกภาพ (Personal Attribution)
- (4) บรรยากาศในชั้นเรียน (Class Atmosphere)
- (5) ทัศนคติของอาจารย์ต่อนิสิต (Attitude toward students)
- (6) ทัศนคติของอาจารย์ต่อวิชา (Attitude toward the subject)

จากแนวความคิดอันนี้เอง ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงแต่ละหัวข้อว่ามีนักการศึกษา นักจิตวิทยา และนักวิจัยกล่าวถึงแต่ละตัวประกอบไว้อย่างไรบ้างที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการสอน

ในประเด็นแรกคือ วิธีการสอน นั้น กูด⁶ (Good) ได้กล่าวว่า "การสอน" คือการจัดกิจกรรมการสอนของผู้สอน ซึ่งรวมทั้งการวางแผน, การเตรียมอุปกรณ์ให้เหมาะสม สภาพแวดล้อม ตลอดจนการควบคุมปฏิกริยาต่าง ๆ ของอาจารย์และนิสิต การตัดสินใจ การวัดผล และการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ดาน ฟีนิกซ์⁷ (Phenix) ให้ทัศนะว่า "การสอน" คือการ

⁴G.C. Leno, "Characteristic of The Component Teacher," Assessment of Teacher Competenies, 1964, p.67.

⁵Wotruba and Wright, loc. cit.

⁶Carter V. Good, Dictionary of Education, (3rd, New York: McGraw-Hill, 1973), p.588.

⁷Phillip H. Fenix, "Teacher as Cerebration," Excellence in University Teaching, (Columbia: University of South Carolina Press, 1975), p.p. 22-29.

ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพเปลี่ยนไปตามที่พึงประสงค์ และเป็นบุคคลที่พึงปรารถนา เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งตรงกับของ ชัยพร วิชาวุธ⁸ ที่ว่า "การสอน" คือกระบวนการเปลี่ยนสภาพบุคคลหนึ่งจากสภาพการหนึ่งไปสู่อีกสภาพการหนึ่ง ทั้งนี้สิ่งที่อาจารย์ต้องคำนึงถึง คือ สภาพของนิสิตเริ่มแรก สภาพของนิสิตหลังจากสอนไปแล้ว และการวัดผลสภาพการนี้ของการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ชุมพร ยงกิตติกุล⁹ กล่าวถึงการสอนนั้นมุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมของนิสิตไปในทางที่ปรารถนา ตามที่อาจารย์ตั้งไว้

เวลส์¹⁰ (Weiles) กล่าวถึง "การสอน" เป็นการช่วยเหลือแนะนำ การให้ความรู้และการร่วมมือกับนิสิตให้ได้เรียนได้อย่างที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา หน้าที่สำคัญอีกอย่างของอาจารย์คือ ให้นิสิตได้มีส่วนร่วมวางแผนการเรียน "การสอน" ตามแนวความคิดของ ออเวียท¹¹ (Oviatt) คือ การทำให้นิสิตเป็นผู้ที่มีการศึกษา (educated man) พัฒนาตัวนิสิตในทุกด้าน ทั้งนี้อาจารย์ต้องกระตือรือร้นสนใจในวิชาที่สอน สุภาพ มรรยาทดี และมีเทคนิคการสอนเป็นตัวของตัวเอง

สุมิตร คุณานุกร¹² กล่าวว่า การสอนเป็นกิจกรรมของอาจารย์ โดยมีหลักสูตรช่วยกำหนดทิศทาง การสอนกลับหลักสูตรต้องควบคู่กันไป หากมีหลักสูตรแต่ขาดการสอนย่อมไม่เกิดอะไรแก่นิสิต หรือมีการสอนที่ไม่มีหลักสูตร สิ่งที่เกิดกับนิสิตอาจไม่เป็นที่พึงปรารถนา ในการสอนอาจารย์ผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ในการพัฒนานิสิตไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ การสอนต้อง

⁸ชัยพร วิชาวุธ, "การสอนในระดับอุดมศึกษา," การสอนและการวัดผลการศึกษา, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ฝ่ายวิชาการ, 2518), หน้า 28 - 29.

⁹ชุมพร ยงกิตติกุล, เรื่องเดียวกัน, หน้า 31 - 35.

¹⁰Kimble Wiles, Supervisor For Better School, (4th ed, New Jersey: Printice-Hall Inc., 1975), p.10.

¹¹Alton B. Oviatt, "Reflection on Effective Teaching," Excellence in University Teaching, (Columbia: University of South Carolina Press, 1975), p.p. 48-54.

¹²สุมิตร คุณานุกร, "การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในมหาวิทยาลัย," เอกสารสัมพันธ์อาจารย์ใหม่ ปีการศึกษา 2519, (25-27 ตุลาคม 2519, ณ ห้องประชุมสถิติ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 1.

ใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ รวมทั้งความพร้อมด้านอุปกรณ์ด้วย ส่วนคาร์เตอร์¹³ (Carter) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การสอนต้องเน้นทางด้านคุณภาพ (Value) ทางวิชาการควบคู่กับความต้องการของสังคม อาจารย์ของคานิ่งถึงวัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละครั้งด้วย ทั้งต้องดูสภาพความต้องการของนิสิต เสริมประสบการณ์ที่ทำให้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะได้นับชื่อว่าเป็นผู้มีการศึกษา หากถึงจุดนี้แล้วเมื่อไรจะเรียกว่า "สอนได้ที่มีประสิทธิภาพ" ทั้งนี้

นีออน และ สังเวียน¹⁴ กล่าวว่า "มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาชั้นสูง มีการวิจัย เผยแพร่ความรู้ ทั้งนี้ต้องมีหลักสูตรที่ดี มีอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิธีการสอนที่ดี การสอนนี้ต้องมุ่งพัฒนาด้านความคิด ความเจริญทางด้านจิตใจ มีเหตุผลรอบคอบ มุ่งวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจด้วยตัวเอง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วย" วิธีการสอนต่าง ๆ นี้ ชัยพร วิชชาวุธ¹⁵ ได้สรุปแนวการสอนในระดับอุดมศึกษาว่าไม่แตกต่างจากระดับอื่น ๆ กล่าวคือ มักสอนแบบการบรรยาย อภิปราย ปฏิบัติการ สัมมนา การทำงานตามโครงการส่วนบุคคล ซึ่ง พัฒน์ น้อยแสงศรี¹⁶ ได้กล่าวไว้ตรงกันว่า การสอนที่ดีที่มีประสิทธิภาพมีมากมาย วิธีที่สอนอยู่เสมอคือ การบรรยาย อภิปราย ท่องจำ ใช้ห้องปฏิบัติการ ทิวเตอร์ สาธิต ศึกษาด้วยตนเอง สอนโดยวิธีเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จ โดยวิธีอ่าน (หนังสือ, บทความ, หนังสือพิมพ์)

¹³Charle F. Carter, "Efficiency of University," Higher Education, (Vol 1, F.N., 1972), p. 34.

¹⁴นีออน สนิทวงศ์ และ สังเวียน อินทวิชัย, "รายงานการสัมมนาเรื่องปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย," ณ. ห้องประชุมคณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1-5 มิถุนายน 2507 สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 3 (กรกฎาคม, 2507), หน้า 60.

¹⁵ชัยพร วิชชาวุธ, เรื่องเดิม; หน้าเดียวกัน.

¹⁶พัฒน์ น้อยแสงศรี, "ระเบียบการสอนทั่วไป," มิตรครู, (ปีที่แรก กุมภาพันธ์ 2518), หน้า 27.

บราวน์ และ ทอร์นทอน¹⁷ (Brown and Thornton) ได้เสนอวิธีการสอนโดยแบ่ง
 นิสิตออกเป็นกลุ่ม ๆ คือ กลุ่มขนาดใหญ่ ซึ่งสอนแบบบรรยาย กลุ่มขนาดกลาง (25-60 คน)
 กลุ่มขนาดเล็ก และอีกวิธีคือการสอนแบบให้ผู้เรียนเรียนโดยอิสระ (Independent Study)

การสอนในปัจจุบันได้พัฒนาขึ้น โดยใช้สื่อทัศนูปกรณ์ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในทาง
 ด้านการศึกษาช่วยให้สอนได้ดีขึ้น แต่ก็อยู่ที่ความชำนาญของผู้ใช้ ความพร้อมของผู้เรียน ความ
 เหมาะสมของอุปกรณ์กับเนื้อเรื่องวิชา และเวลาที่ใช้เหมาะสม

สื่อทัศนูปกรณ์¹⁸ (Audio-Visual Aids) คืออุปกรณ์การสอนนั่นเอง อันได้แก่
 วัสดุเสียง ภาพนิ่ง กระดานดำ ป้ายผ้าสำลี ป้ายนิเทศ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เครื่องฉาย
 สไลด์ ฟิล์มสตริป เทปบันทึกเสียง การจัดนิทรรศการ การจัดการศึกษานอกสถานที่ การสาธิต
 การแสดงละคร ของจำลอง ของตัวอย่าง ของจริง การลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้การใช้อุปกรณ์
 การสอนต้องเหมาะสม ซึ่ง ศิริกาญจน์ โกสุมภ์¹⁹ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการใช้อุปกรณ์ไว้
 ดังนี้คือ

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนง่ายขึ้น ทำให้การสอนที่เป็นนามธรรมเปลี่ยน
 เป็นรูปธรรมขึ้น ง่ายแก่การจำ
2. ทำให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น
3. ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน
4. กระตุ้นผู้เรียนให้อยากค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น
5. ผู้เรียนได้พบเห็นสภาพของสังคมที่เป็นจริงจะช่วยให้มีการวิจาร์ญาณเป็น

ตนเอง

¹⁷ Jame W. Brown and Jame W. Thornton, "College Teaching,"
A Systematic Approach, (New York: McGraw-Hill, 1971), p. 51.

¹⁸ ประพัฒน์ แสงวณิช, "การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูง," วารสารอุปกรณ์
 การศึกษา, 2 (มีนาคม - เมษายน, 2505), หน้า 17 - 21.

¹⁹ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, "ศูนย์อุปกรณ์การสอน," ประชาศึกษา, 5 (ธันวาคม, 2516),
 หน้า 35 - 36.

6. ช่วยผู้สอนบรรลุจุดมุ่งหมายในการสอนได้ง่ายขึ้น
7. ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมรวมหลักสูตรได้ง่ายเข้า

นอกจากนี้ ชม ภูมิภาค²⁰ กล่าวเสริมว่า อุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งที่เพิ่มพูนประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน ประณีต ทุ่งกะเศเขต²¹ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า อุปกรณ์การสอนช่วยเสริมทำให้สอนมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับชนิดของอุปกรณ์นั้น ผู้สอนต้องรู้จักเลือกใช้ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อหา สามารถให้ความกระจ่างแก่ผู้เรียนมากขึ้น และเสริมทักษะความชำนาญให้ผู้เรียนทุกครั้ง

สิ่งที่มีความสำคัญต่อการสอนอย่างยิ่งอีกประการหนึ่ง คือ บุคคลิกภาพ ลักษณะของอาจารย์ บุคคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ทุกอย่าง que แสดงออก ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรม แอลพอร์ต²² (Allport) ให้ความหมายของบุคลิกภาพ คือระบบทางจิตที่มีพลัง ในตัวบุคคลเป็นตัวกำหนดการปรับตัวตามแบบฉบับของแต่ละบุคคล ฮิลการ์ด²³ (Hilgard) กล่าวว่าบุคลิกภาพ คือ แบบแห่งลักษณะของบุคคล และวิธีการแสดงออกซึ่งกำหนดการปรับตัวตามแบบของแต่ละบุคคล ส่วน ฟลอเรส²⁴ (Flores) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ทางกาย สติปัญญา กำลังใจ สังคม อารมณ์ สำหรับ โนล²⁵ (Noll) ให้ความหมายว่าหมายถึงลักษณะในตัวบุคคลที่ผู้อื่นสามารถตัดสินเขาได้ว่าเป็นอย่างไร ทั้งหมดนี้

²⁰ ชม ภูมิภาค, "การจัดหาวัสดุและเครื่องมือเพื่อจัดบริการโสตทัศนศึกษา," วารสารอุปกรณ์สอน, 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน, 2506), หน้า 145 - 160.

²¹ ประณีต ทุ่งกะเศเขต, "ข้อคิดเห็นและคำแนะนำเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน," วารสารอุปกรณ์การศึกษา, 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน, 2505), หน้า 1 - 7.

²² Gardon W. Allport, Basic Considerations for Psychology of Personality (New Howen Yale University Press, 1968), p.14.

²³ Ibid., p.97.

²⁴ Ibid., p.97.

²⁵ Ibid., p.97.

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพคือ ลักษณะทางกาย สติปัญญา อารมณ์ ทัศนคติ และความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม ความต้องการ ความวิตกกังวล การยอมรับของตนเองและผู้อื่น

อาจารย์ก็ยอมรับบุคลิกภาพเป็นตัวของตัวเอง จากการค้นพบปรากฏว่า บุคลิกภาพมีส่วนทำให้การสอนมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่ง โมลีย์²⁶ (Mouley) กล่าวว่า อาจารย์ที่สอนดีต้องมีอารมณ์มั่นคง สุภาพ รอบคอบ อคทน มีอารมณ์ขัน และยุติธรรม เข้ากับนิสิตได้ดี ทั้งนี้ อเล็กซานเดอร์²⁷ (Alexander) เสริมว่าบุคลิกภาพของครูมีความสำคัญต่อการสอนไม่ว่าจะระดับมหาวิทยาลัย หรือฝึกหัดครู หรือระดับมัธยม โดยที่อาจารย์ต้องมีลักษณะของการเป็นครูที่ดี (Characteristics of Good Teachers) ด้วย อันได้แก่ ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล สุขุมรอบคอบ และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

ไรนส์²⁸ (Ryans) พบลักษณะของอาจารย์ที่เป็นที่นิยมของนิสิต 3 แบบ คือ

1. ให้ความอบอุ่น เข้าใจนิสิตดี มีความเป็นมิตรกับนิสิต
2. มีความรับผิดชอบ เอาจานเอาการ ทำงานอย่างมีระบบ
3. กระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

มาน²⁹ (Mann) รวบรวมลักษณะของ อาจารย์ตามทัศนะของนิสิต ว่าอาจารย์ที่ดีควรมี ความชำนาญในการสอนในสาขาของตน มีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเอง ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี ทำตัวตามสบายไม่พิถีพิถันนัก ขวนขวายกระตือรือร้นหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

²⁶George J. Mouley, Psychology for Effective Teaching, (2nd ed.; New York: Holt, Rinehart & Winston, Inc., 1968), p.16.

²⁷William M. Alexander and Paul M. Halverson, "Criterial Factors in Teaching Method," Effective Teaching in Secondary School, (New York: Holt, Rinehart & Winston, Inc., 1968), p.30.

²⁸David G. Ryans, "Research on Teacher Behavior in the Content of The Teacher Characteristics Study," Contemporary Research on Teacher Effectives, (New York: Holt, Rinehart & Winston, Inc., 1964), p. 47.

²⁹Richard D. Mann, "The Multiple Goods of Teaching," Excellence in University Teaching, (Columbia: University of South Carolina Press, 1975), p.p. 39-47.

และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ เคลเลอร์³⁰ (Keller) กล่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาจารย์ที่สอนมีประสิทธิภาพ ต่อกระตือรือร้น จริงใจและเมตตาในหลักวิชาที่สอน สอนให้นิสิตผู้ไม่ใช่สอนตามเนื้อเรื่องวิชา โดยไม่คำนึงถึงนิสัย ภูมิจิตวิทยาการสอน รักวิชาชีพ รู้จักชักจูงใจ มีกำลังใจในการทำงาน ชอบช่วยเหลือนิสิตตลอดเวลา คัดสินปัญหาได้อย่างฉลาดและใช้อุปกรณ์การสอนได้ดี ซึ่งตรงกับของจอห์นสัน³¹ (Johnson) ที่กล่าวว่า ลักษณะของอาจารย์ที่ดีคือมีความเป็นมิตร ยุติธรรม อารมณ์ขัน อ่อนโยน และกระตือรือร้น

ในค่านิยมบรรณาคาศึกษาในการสอน ระเบียบ ภาวิไล³² ได้กล่าวว่า บรรณาคาศึกษาทางวิชาการในมหาวิทยาลัยที่มีต่อการสอน นอกจากสภาพแวดล้อมอื่น ๆ แล้ว ยังรวมถึงอาจารย์ นิสิต อุปกรณ์สถานที่ ช่วยเสริมประสิทธิภาพการสอนด้วย อเล็กซานเดอร์³³ (Alexander) กล่าวว่า การสร้างบรรณาคาศึกษาในชั้นเรียนให้น่าสนใจนั้น ต้องประกอบด้วยสภาพห้องเรียนที่พอเหมาะแก่จำนวน นิสิต แสงสว่างกำลังเหมาะ อากาศบริสุทธิ์สามารถถ่ายเทได้ดี เสียงไม่รบกวนสมาธิของนิสิต

ประการสุดท้ายคือ ทศนคติของอาจารย์ต่อนิสิต และต่อวิชาที่สอน (Attitude toward Students and Subjects)

ทศนคติ (Attitude) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้คือ กิลฟอร์ด³⁴ (Guilford) บอกว่าทศนคติหมายถึงอารมณ์ที่ซับซ้อนของบุคคลในอันที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

³⁰ Ibid., p.p. 62-66.

³¹ Johnson, Loc. cit.

³² ระเบียบ ภาวิไล, บรรณาคาศึกษาทางวิชาการในมหาวิทยาลัย, "วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ", 3(ตุลาคม, 2515), หน้า 13 - 18.

³³ Alexander, Loc. cit.

³⁴ J.P. Guilford, General Psychology, (New York : D. Van Nostrand Company, Inc., 1939), p. 336.

ต่อสภาพการณ์, บุคคล, สถาบันและเรื่องงาน ส่วนเทอร์สโตน³⁵ (Thurstone) บอกว่าทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ, ความลำเอียง, ความคึกคัก, ความรู้สึก, ความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฮิลการ์ด³⁶ (Hilgard) กล่าวว่า ทัศนคติหมายถึงพฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทางเข้าหาหรือออกห่าง ซึ่งเหมือนกับ นันแนลลี³⁷ (Nunnally) ที่บอกว่าทัศนคติคือหน้าที่ที่แสดงออกดวงหน้าให้ปฏิบัติการที่มีต่อวัตถุ สถานที่ หรือบุคคลในระคับต่าง ๆ กัน จะเป็นทางบวกหรือทางลบก็ได้ แอลพอร์ต³⁸ (Allport) บอกว่าทัศนคติเป็นลักษณะทางจิตใจ ความพร้อม ตลอดจนประสบการณ์ที่จะกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรม และกำหนดทิศทางของพฤติกรรมให้ตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้นสรุปได้ว่าทัศนคติของอาจารย์ที่สอน และสอนนิสิต คือ ความรู้สึกของอาจารย์ต่อนิสิต และต่อวิชาที่สอน ซึ่งแสดงออกปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนเอง โมลีย์³⁹ (Mouley) กล่าวว่า หากอาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อนิสิตแล้ว จะทำให้การสอนดำเนินไปได้ด้วยดี โดยสังเกตได้จากความช่วยเหลือต่อนิสิตทั้งด้านกิจกรรมและวิชาการ, ให้ความสนใจเอาใจใส่ต่อการเรียนของนิสิต และมีความหวังดีหวังใยนิสิตเสมอ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของเคลเลอร์⁴⁰ (Keller) ที่ว่า ทัศนคติที่ดี

004370

³⁵L.L. Thurstone, "Attitude can be measures," Reading in Attitude Theory and Measurement, (Edited by Martin Fishbein New York : John Willey and Sons, Inc., 1967), p.p. 77-89.

³⁶Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology, (3rd. ed., New York: Harcourt, Brace & World, Inc., 1962), p. 564.

³⁷Jum C. Nunnally, Tests and Measurements, (New York: McGraw-Hill Book Company, 1959), p. 300.

³⁸Allport, Loc. cit.

³⁹Mouley, Loc. cit.

⁴⁰F.S. Keller, "Good-bye, Teacher," Journal of Applied Behavior Analysis, 1(1968), p. 78-89.

ของอาจารย์มีส่วนช่วยให้การสอนที่ดีด้วย จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการสอนสิ่งที่ตามมาคือการวัดผล ทั้งนี้ ชุมพร ยงกิตติกุล และ ประคอง วรรณสุต⁴¹ กล่าวว่า การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งที่จะบอก ประสิทธิภาพการสอนได้ การวัด (Measurement) หมายถึง การกำหนดค่าเป็นจำนวนเลข ส่วนการประเมินผล (Evaluation) คือการที่ผู้สอน หรือสรุปคุณภาพออกมา ดังนั้น การประเมินผลจึง เป็นเครื่องชี้ว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ทำให้รู้ประสิทธิภาพของ ทั้งอาจารย์และนิสิต การวัดผลสามารถวัดได้ 2 อย่าง⁴² คือ จากผลการเรียนของนิสิต และ สังเกตจากพฤติกรรมการสอนของครู รวมทั้งเนื้อเรื่องวิชาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การวัดผลนี้ผู้สอนควร รู้หลักการออกข้อสอบอย่างก็ด้วย เพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น สิ่งสุดท้ายที่มีประโยชน์ในการประเมินผลการสอน โดย อุทุมพร ทองอุไทย⁴³ ได้ให้หลักในการพิจารณาเพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการสอนของอาจารย์ดังนี้คือ

1. มีการเตรียมการสอนที่ดี
2. มีความเข้าใจ สนใจในวิชาที่สอน
3. มีวิธีสอนแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นิสิตเกิดการเรียนรู้
4. ใช้เครื่องมือวัดผลหลาย ๆ แบบ และก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่นิสิตทุกคน
5. วัดความเข้าใจมากกว่าการจำ
6. ภาษาที่ใช้ของง่าย
7. เรียบเรียง เนื้อหาที่สอนจากง่ายไปหายาก
8. กระตุ้นนิสิตให้เกิดความพยายามอย่างเต็มที่
9. ยกย่องนิสิตว่าเป็นผู้เฝ้าหาความรู้ ไม่ดูถูกนิสิต
10. ชวนช่วยหาความรู้เพิ่มเติม

⁴¹ชุมพร ยงกิตติกุล, เรื่องเดิม หน้าเดียวกัน.

⁴²Johnson, Loc. cit.

⁴³อุทุมพร ทองอุไทย, "ประเมินผลการสอนของอาจารย์," การสอนและการวัดผล การศึกษา, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ฝ่ายวิชาการ, 2518), หน้า 85.

ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนอาจได้ข้อมูลมาจากคำบอกเล่าของนิสิต เพื่อนอาจารย์ หัวหน้าแผนก หรืออาจารย์ผู้สอนเอง สังเกตจากพฤติกรรมและจากผลการเรียนของนิสิตได้

สาขามนุษยศาสตร์นิวิชาที่เรียนมักจะเน้นทางด้านการพัฒนาความสามารถ สติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เสริมสร้างทางด้านคุณธรรมและจิตใจ ดังนั้น การสอนส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของบรรยายมากกว่า และเหมาะอย่างยิ่งที่จะสอนในวิชา⁴⁴ วรรณคดี ปรัชญา และศิลปกรรม ทั้งนี้มุ่งถ่ายทอดความรู้ เป็นสำคัญ เหตุผลหลักในการสอนแบบนี้คือ นิสิตได้รู้จักวิชาและหลักการเรียนอย่างรวดเร็ว หากำราค้นคว้าได้ง่ายเข้า และการสอนได้มาจากแหล่งคำวาทหลาย ๆ เล่ม เพราะการบรรยายอาจารย์ท่องพร้อมและเตรียมมากในเรื่อง เช่น มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อเรื่องวิชา อย่างแจ่มแจ้ง, เรียนรู้ถึงความสนใจของผู้ฟัง, เตรียมโน้ตบรรยาย, บรรยายไม่ให้อ่านให้ฟัง, เตรียมอุปกรณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องอาศัยท่าทางและน้ำเสียงของผู้บรรยายเป็นสำคัญ วิธีที่เหมาะสมอีกวิธีคือการสอนแบบอภิปราย ซึ่งสำคัญไม่แพ้วิธีอื่น ๆ เพราะทำให้นิสิตมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ช่วยเสริมสร้างสติปัญญา และพัฒนาสมองอย่างดียิ่งด้วย สอนแบบอภิปรายอาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยก็ได้ การแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ อาจจะมีครูร่วมอยู่ด้วยหรือไม่รวมก็ได้ ส่วนการสอนแบบอิสระมุ่งพัฒนาผู้เรียนตามความสามารถของตน กิจกรรมการสอนเป็นโครงการรายบุคคล

เคลเลอร์⁴⁵ (Keller) นักจิตวิทยาและเพื่อนได้เสนอการสอนเป็นรายบุคคลว่าเป็นที่นิยมมาก การสอนแบบนี้ นิสิตจะก้าวไปตามความสามารถของตนเอง ถ้าหากนิสิตเข้าใจบทเรียนแล้ว จะมีการทดสอบความรู้ในบทเรียนประมาณ 20 นาที หลังจากนั้นอาจารย์ที่สอน (Tutor) จะให้คำแนะนำ ถ้าหากนิสิตสอบผ่านก็ขึ้นหน่วยใหม่ต่อไป แต่ถ้าไม่ผ่านก็ทำซ้ำอีก ซึ่งเป็นที่นิยมมากในการสอนด้านมนุษยศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาษา

⁴⁴ ชมเพลิน จันทร์เรืองเพ็ญ, สมคิด แก้วสนธิ, ทองอินทร์ วงศ์โสธร. "การสอนแบบต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษา," เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์ใหม่ 2519 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ฝ่ายผลิตเอกสาร, 2519).

⁴⁵ F.S. Keller, Loc. cit.

นภาศรี หงส์นาค⁴⁶ ได้ศึกษาการเรียนการสอนภาษาไทย ในหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาพบว่า วิธีที่ใ้สอนบ่อยที่สุดคือ การอธิบาย และยกตัวอย่าง อาจารย์ส่วนมากร้อยละ
50 ขณะที่ทำการสอนไม่มีปัญหาใด ๆ เลย เห็นว่านักศึกษาสนใจปานกลาง อาจารย์ส่วนใหญ่ใ้
หนังสืออ่านประกอบเป็นอุปกรณ์ กิจกรรมที่จัดบ่อยคือ การอภิปราย และไ้ควาที่ มีชุมนุมต่าง ๆ
ปัญหาเกี่ยวกับการสอนที่เกิดขึ้นคือ หลักสูตร เนื้อหามากเกินไป มีความต้องการใ้อุปกรณ์สูง

วีรฉัตร วรรณคี⁴⁷ ได้เสนอข้อคิดเห็นในการสอนภาษาระดับอุดมศึกษา อาจารย์ต้องรู
วัตถุประสงค์เฉพาะรายวิชา ทั้งนี้จากการศึกษาการสอนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์
2 อย่างกว้าง ๆ คือ ใ้หนังสือใ้ภาษาใ้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งใ้หนังสือมีความเชี่ยวชาญ
ทางภาษา มีความรู้ภาษาไทยที่ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษาอย่างลึกซึ้ง วิธีการสอนสอน
ใ้รู้จักวินิจ วิเคราะห์ วิจารณ์ และวิจัย

กลุ่มอภิปรายสาขามนุษยศาสตร์ และวิจิตรศิลป์ ได้สรุปการพัฒนาการสอนใ้เกิดประสิทธิ
ภาพควรมุ่งในเรื่องเหล่านี้คือ⁴⁸

1. อาจารย์ในสาขานี้ควรมีความรู้ทางด้านวิชาครูด้วย
2. ควรมีการส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ
3. อาจารย์คานมนุษยศาสตร์ควรมีผลงานทางด้านวิชาชีพด้วย
4. ผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนทำให้การสอนดำเนินไปได้ดีหรือไม่ด้วย
5. ควรมีการหมุนเวียนอาจารย์ใ้ใ้สอนหลายวิชา เพื่อใ้ขยายและชวนชววย

หาความรู้เพิ่มเติม

⁴⁶นภาศรี หงส์นาค, "การเรียนการสอนหลักภาษาไทยในหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัชฌม, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 105 - 106.

⁴⁷วีรฉัตร วรรณคี, "ความรู้พื้นฐานหลักภาษาไทยของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1,"
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัชฌม, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย 2517), หน้า 66-68

⁴⁸สัมพันธ์นาคแพย์, ส่งเสริมคุณภาพงานของคณะวิชาในมหาวิทยาลัย, (ทบวงมหาวิทยาลัย
ของรัฐ : โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 53.

การพัฒนาการสอนขึ้นอยู่กับตัวอาจารย์⁴⁹ ซึ่งควรมีวิชาชีพ 2 วิชาชีพพร้อมกัน คือวิชาชีพเฉพาะสาขา และวิชาชีพครู แต่เท่าที่เป็นอยู่ อาจารย์มหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีวิชาชีพครู มักสอนตามความถนัด และตามความเคยชิน ไม่ค่อยสอดคล้องกับหลักสูตร

การประเมิน ปริมาณ และคุณภาพของอาจารย์⁵⁰ คุ้ได้จาก 4 ทางคือ งานสอน งานวิจัย การบริหารและบริการ นอกจากนี้การวัดผลการสอน⁵¹ อาจารย์ได้โดยให้นิสิต; เพื่อนอาจารย์, ผู้บริหาร เป็นผู้ช่วยประเมินผล และสุดท้ายอาจารย์ที่เก่งค่าราคาไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะสอนได้ก็มีประสิทธิภาพ และการสอนการถ่ายทอดความรู้ของอาจารย์จะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณวุฒิ ประสบการณ์การสอนเสมอไป⁵²

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ค.ศ. 1955 กิบ⁵³ (Gibb) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของอาจารย์ พบว่ามีตัวประกอบสำคัญ 4 ตัวประกอบ คือ ความเป็นประชาธิปไตย, มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สอน, จัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ และสอนเน้นเนื้อเรื่องวิชา ซึ่งในปี 1960 ไอแซคสัน⁵⁴ (Isaccson) กับคณะได้นำผลการวิเคราะห์ของ กิบ (Gibb) มาใช้ประเมินผลการสอนของอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน ซึ่งประกอบด้วยข้อกระทงทั้งสิ้น 145 ข้อกระทง การประมาณค่าใช้จ่ายเกณฑ์ 5 ช่วง กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาที่เรียนจิตวิทยา จำนวน 300 คน

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

⁵³ C.A. Gibb, "Classroom Behaviors of the College Teacher," Educational Psychological Measurement, 15(1955), p.p. 254-263.

⁵⁴ Robert L. Isaccson and Others, "Dimension of Student Evaluation of Teaching," Journal of Educational Psychology, 55(6, 1966), p.p.344-351.

วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) แบบสะกัตัวประกอบสำคัญ (Principal Axes) หมุนแกนแบบออร์ทอกอนอล (Orthogonal Rotation) ได้ตัวประกอบทั้งสิ้น 6 ตัวประกอบดังนี้คือ

- ตัวประกอบที่ 1 "ทักษะการสอน" ได้แก่ การใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสม กระตุ้นนิสิตให้สนใจการเรียนอยู่เสมอ และอธิบายชัดเจนเข้าใจง่าย
- ตัวประกอบที่ 2 "ความเหมาะสมของการมอบหมายงาน" คือรู้ว่าจะต้องให้งานมากแค่ไหน และยากมากน้อยเพียงใด
- ตัวประกอบที่ 3 "รูปร่างโครงสร้างของวิชาที่สอน" ได้แก่ การเตรียมการสอน, สอนตรงจุดมุ่งหมายที่กำหนด, เตรียมอุปกรณ์การสอนครบถ้วน และวางแผนการสอนล่วงหน้าทั้งระยะยาวและระยะสั้น
- ตัวประกอบที่ 4 "ตรวจสอบผล" คือ ตรวจสอบผลคุณภาพการสอนคือการวัดผลเที่ยงตรง และยุติธรรม
- ตัวประกอบที่ 5 "ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิต" การทำงานร่วมกันของผู้เรียนและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ตัวประกอบที่ 6 "ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิต" คือ อาจารย์ยอมรับฟังความคิดเห็นของนิสิต ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต บางครั้งต้องยอมผ่อนตาม และยินดีอธิบายปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและเต็มใจ

ในปี ค.ศ. 1966 มัสเซลลา (Musella) และ รัสช⁵⁵ (Rusch) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาคคุณลักษณะของอาจารย์ที่สอนมีประสิทธิภาพ ณ มหาวิทยาลัยอัลบานี นิวยอร์ก โดยตั้งเกณฑ์ว่า อาจารย์ที่สอนดีมีประสิทธิภาพ คือ สอนแล้วทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค้นหาความคิด วิธีการวิจัยคือ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตจาก 3 สาขา คือ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์กายภาพ

⁵⁵ Donald Musella and Reuben Rusch, "Student Opinion on College Teaching," Improving College and University Teaching, 16(Spring, 1968), p.p. 137 - 140.

และชีวภาพ จำนวน 394 คน ให้บรรยายลักษณะของอาจารย์ที่ดีที่สุดในทั้ง 3 สาขา ผลปรากฏว่าลักษณะของอาจารย์โดยทั่ว ๆ ไปที่ทั้ง 3 สาขาเห็นว่า อาจารย์ควรมีลักษณะในการสอนทั่ว ๆ ไปดังนี้

1. มีความรู้ในเนื้อเรื่องที่สอนอย่างแท้จริง
2. เรียบเรียงเนื้อเรื่องวิชาที่สอนได้อย่างเหมาะสม
3. อธิบายได้ชัดเจน
4. กระตือรือร้นในการสอน
5. แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและเปิดเผย

ลักษณะที่มีความสำคัญน้อยในการสอนทั่ว ๆ ไป

1. มีความยุติธรรมในการวัดผลการเรียนของนิสิต
2. เปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นขัดแย้ง
3. มีทัศนคติที่ดีต่อนิสิต
4. มีความสามารถในการพูด
5. มีบุคลิกภาพที่ดี

ส่วนลักษณะของอาจารย์ที่สอนให้นิสิตเกิดการพัฒนาในด้านความคิด เหตุผลในสาขามนุษยศาสตร์ อันได้แก่ ศิลปะและวรรณคดี, ภาษา, มัธยมศึกษา ฯลฯ พบว่าลักษณะที่สำคัญมากที่สุด 3 อย่างคือ ความสามารถในการกระตุ้นความคิด เหตุผลของนิสิต กระตือรือร้นสนใจในเนื้อเรื่องวิชา มีความรู้ชำนาญในสาขาวิชา (Expert knowledge of subject) ส่วนลักษณะที่เกี่ยวข้องน้อยคือ ทัศนคติของอาจารย์ต่อนิสิต บุคลิกภาพที่ดี และการตัดอันดับคะแนนให้คะแนนอย่างยุติธรรม

ปี ค.ศ. 1967 คิลโก้⁵⁶ (Kilgo) ได้สังเกตพบว่าลักษณะของอาจารย์ที่ดีควรจะมีการสอนที่ส่งเสริมขบวนการเรียนเป็นกลุ่ม ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด เน้นที่ตัวนิสิต (Student Centered) เน้นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อาจารย์ต้องพิจารณาถึง

⁵⁶Reese Donley Kilgo, "What The Good Teacher Does," Improving College and University Teaching, 18(Autumn, 1970), p.p. 251-253.

ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) และพื้นฐานความต้องการของ นิสิต ในการใช้อุปกรณ์เหมือนกัน ใช้เพื่อให้ นิสิตเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง คำนึงถึง เวลา ที่ใช้สอน บรรยายภาคในห้องเรียน ให้ความเป็นกันเองกับ นิสิต สนใจกระตุ้นใรนวิชา ที่สอน

ในปีนี้เช่นกัน พอกว⁵⁷ (Pogue) ได้นำเครื่องมือของ ควิก (Quick) และ โวลฟ⁵⁸ (Wolfe) แห่งมหาวิทยาลัยออริแกน ที่สร้างไว้ ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับลักษณะ ของอาจารย์ในอุดมคติ (เกี่ยวกับการสอน) ให้ นักศึกษามหาวิทยาลัยฟิแลนเคอร์จากทุกชั้น จำนวน 307 คน ส่งแบบสอบถาม 530 ชุด ได้คืนมา 86.1% จากผลการวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์ของ คะแนนของข้อความปรากฏว่า นักศึกษามีความคิดเห็นคล้ายกัน สรุปโดยเฉลี่ยแล้วนักศึกษามีความ คิดเห็นว่าอาจารย์ควรมีลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้คือ

1. มีความรู้ในเนื้อเรื่องวิชาอย่างแท้จริง
2. มีการวัดผลการเรียนที่ดี
3. อธิบายเนื้อเรื่องที่สอนให้เหมาะสม
4. เรียบเรียงเนื้อเรื่องที่สอนได้เหมาะสม
5. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน
6. มีความรู้กว้างขวางลึกซึ้งในวิชาสอน
7. ยอมรับฟังความคิดเห็นของ นิสิต
8. ทำการวิจัยควบคู่กับการสอน
9. มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง
10. มีลักษณะท่าทางการพูดที่ดี

⁵⁷ F.G. Pogue, "Student Rating of The Ideal Teacher," Improving College and University Teaching, 15(Spring, 1967), p.p. 133-136.

⁵⁸ A.F. Quick and A.D. Wolfe, "The Ideal Teachers," Improving College and University Teaching, 13(Summer, 1965), p.p. 133-134.

ในปี ค.ศ. 1968 ยังก์ และ ซาเซนเรท⁵⁹ (Yonge and Sassenrath) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในห้องเรียน" โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 7 ช่วง มีข้อกระทงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของอาจารย์ทั้งหมด 21 ข้อกระทง การเรียนการสอน 12 ข้อกระทง รวม 33 ข้อกระทง ให้นิสิตที่เรียนจิตวิทยาเบื้องต้น 3 กลุ่ม สอนโดยอาจารย์กลุ่มละคนกัน จำนวนนิสิตผู้ตอบแบบสอบถามมี 227 คน เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว นำผลไปวิเคราะห์ด้วยวิธีสหสัมพันธ์ตัวประกอบสำคัญ หมุนแกนแบบแวนิแม็กซ์ ได้ตัวประกอบทั้งสิ้น 9 ตัวประกอบ พิจารณาน้ำหนักบนตัวประกอบตั้งแต่ .400 ขึ้นไปดังนี้

- ตัวประกอบที่ 1 ได้แก่ ความเชื่อมั่น การถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิภาพ อธิบายชัดเจนเข้าใจง่าย มีเหตุผล มีอิสระในการสอน ยึดหยุ่นได้ตามสภาพการณ์
- ตัวประกอบที่ 2 ได้แก่ ฐานะจางแจ้งในวิชาที่สอน รู้จุดมุ่งหมายในการสอนอย่างแจ่มแจ้ง เรียบเรียงเนื้อเรื่องได้เหมาะสม เห็นความสำคัญของวิชาที่สอน กำหนดงานได้ชัดเจน นิสิตสามารถทำได้เอง
- ตัวประกอบที่ 3 ได้แก่ เปิดเผย มีทัศนคติที่ดีต่อนิสิต ช่วยเหลือนิสิต เปิดโอกาสให้นิสิตซักถามแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เห็นอกเห็นใจนิสิต มีอารมณ์ขัน ยึดหยุ่น และมีอิสระในการจัดการเรียนการสอน
- ตัวประกอบที่ 4 ได้แก่ รู้จักเร้าความสนใจ ใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสม เห็นความสำคัญของวิชาที่สอนกับวิชาอื่น ๆ
- ตัวประกอบที่ 5 ได้แก่ มีการวัดผลที่ดี สร้างข้อสอบที่ดีเหมาะสมกับเนื้อหา ให้เกรดอย่างยุติธรรม

⁵⁹George D. Yonge and Julias M. Sassenrath, "Student Personality Correlates of Teacher Ratings," Journal of Educational Psychology, 59(11, 1968), p.p. 44-52

- ตัวประกอบที่ 6 ใ้แก่ ใ้อุปกรณใ้เหมาะสม เหมาะกับวิชา แทรกความรู้
ทั่วไปในการสอน การเตรียมการสอน จัดเนื้อหาวิชาที่สอนไม่ให้ซ้ำ
ซ้อนกัน และอุปกรณเหมาะกับระดับของนิสิตผู้เรียน
- ตัวประกอบที่ 7 ใ้แก่ ความถี่ของการวัดผล ใ้ผู้เรียนทำงานบ่อย ๆ และ
ทดสอบบ่อย ๆ
- ตัวประกอบที่ 8 ใ้แก่ ความรู้ความสนใจในเนื้อเรื่องวิชา, มีความรู้วิชาที่สอน
สนใจในวิชาที่สอนเป็นพิเศษ และรู้ถึงความก้าวหน้าของวิชาที่สอน
- ตัวประกอบที่ 9 ใ้แก่ การเตรียมการสอน, ใ้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม
ทันสมัย

ในปี ค.ศ. 1970 ฮาร์เวย์ และ บาร์เกอร์⁶⁰ (Harvey and Barker) ใ้
ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อประสิทธิภาพการสอน โดยใ้แบบสอบถามทั้งหมด
21 ข้อ ประมาณค่าใ้เกณฑ์ 10 ช่วง ตั้งแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนสูงสุด ถึงไม่มี
ส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนเลย ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตปริญญาโทและตรี
มหาวิทยาลัย เอ และ เอ็ม, เท็กซัส (A & M University, Texas) หากความสัมพันธ์
ระหว่างกลุ่มผู้ตอบกับเกณฑ์ ค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ พบว่าลักษณะที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ
การสอนคือ อาจารย์บอกวัตถุประสงค์การสอนชัดเจน, เนื้อเรื่องวิชา, ความสนใจและวัฒนธรรม,
การเตรียมการสอน, ลักษณะการสอน, ทักษะการบรรยาย, ทักษะการนำอภิปราย, เทคนิคการสอน,
การใ้งาน, การเร้าความสนใจ, ทักษะการแนะแนว, ลักษณะท่าทาง, ใ้อันดับคะแนน,
ใ้ใจในผลงานนิสิต, น้ำเสียงที่ดี, มีอารมณ์ขัน, มีการประเมินผลการสอน และมีงานวิจัยเกี่ยว
กับการสอนด้วย

⁶⁰J.N. Harvey and D.C. Barker, "Student Evaluation of Teaching Effectiveness," Improving College and University Teaching, 18(Autumn, 1970), p.p. 275-278.

ในปี ค.ศ. 1971 แม็กดาเนล และ ราวิทซ์⁶¹ (Ernest McDaneil and Leonard Ravitz) ได้ทำการศึกษาและสรุปไว้คล้ายกับผลงานของคิลโก้ (Kilgo) ว่าอาจารย์ควรมีลักษณะดังนี้คือ เตรียมการสอนดี, ใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสม, สร้างข้อสอบที่ครอบคลุม, สนใจนิสิต และมีความยุติธรรม

ในปีนี้อีก วิทย⁶² (Wyeth) ได้สร้างเกณฑ์เพื่อประเมินผลการสอนอาจารย์ โดยมีเกณฑ์ในการสร้างแบบสอนเกี่ยวกับลักษณะข้อกระทงคือ ต้องสามารถประมาณค่าได้, เก่นชัดเจน, ไม่กำกวมและผู้ออกสามารถตัดสินใจตอบได้ เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำข้อกระทงไปปรับปรุงจนได้เป็นข้อที่สมบูรณ์ที่เกี่ยวกับการสอนอันได้แก่

1. ความรู้ในเนื้อเรื่องวิชา
2. สนใจความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาวิชา
3. จุดมุ่งหมายของการสอน
4. การให้งานที่เหมาะสม
5. ความศรัทธาเริ่มสร้างสรรค์
6. ความสัมพันธ์กับผู้เรียน
7. สอนโดยวิธีใช้สิ่งเร้า
8. มีวิธีการวัดผลที่ดี

⁶¹Ernest McDaneil and Leonard Ravitz, "Student's Perceptions of College Instruction," Improving College and University Teaching, 19 (Spring, 1971), p.p. 217-218.

⁶²Ezra Wyeth, "A Rating Scale for Instruction," Improving College and University Teaching, 21(Winter, 1973), p.p. 71-73.

ในปี ค.ศ. 1973 วิลสัน⁶³ (Wilson) และเพื่อน ได้ทำการวิจัยศึกษาลักษณะของอาจารย์ที่ตีของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย โดยศึกษาจากนิสิต เพื่อหาองค์ประกอบของลักษณะอาจารย์ที่สอนที่ซึ่งใกล้เคียงกันนี้คือ กระตือรือร้นและสนใจในการสอน, มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย, ครอบรู้ ฉลาดหลักแหลม, มีความสัมพันธ์กับนิสิต และมีการเตรียมการสอน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าลักษณะที่ไม่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนเลย คือ สภาพทางสังคมของอาจารย์ เวลาที่สอนมานาน

ในปี ค.ศ. 1974 กรีนวูด⁶⁴ (Greenwood) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบสอบถาม เอส.อี.ซี.ที.บี. ที่เรียกว่า SECTB ย่อมาจาก (Student Evaluation of College Teaching Behavior) ที่มหาวิทยาลัยฟลอริดา ทั้งนี้เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ดีในการวัดผลสะท้อนที่เกิดจากการสอน, วัตถุประสงค์ของอาจารย์ ซึ่งผู้เรียนสามารถสังเกตได้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์ นิสิต และผู้บริหาร โดยใช้แบบสอบถามมีข้อกระทงทั้งสิ้น 134 ข้อกระทง ใช้เกณฑ์ประมาณค่า 7 ช่วง ปรากฏมีข้อกระทงที่เกี่ยวข้อง 85 ข้อกระทง ต่อจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษา 2 กลุ่ม จำนวน 328 คน และ 554 คน ปรากฏผลการวิเคราะห์ 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน จึงนำข้อมูลที่ได้จากทั้ง 2 กลุ่มไปวิเคราะห์ด้วยประกอบแบบสเกดตัวประกอบสำคัญได้ตัวประกอบ 8 ตัวประกอบดังนี้คือ

1. อาจารย์มีความสามารถทำให้การเรียนเข้าใจง่ายขึ้น
2. มีการสอนที่ทันสมัย
3. มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ไม่หยุดสอนบ่อย ๆ

⁶³Robert C. Wilson and Others, "Characteristic of Effective College Teacher as perceived by their Colleagues," Journal of Educational Measurement, 1(Spring, 1973), p.p. 31-36.

⁶⁴Gardon E. Greenwood, and Others, "The Student Evaluation of College Teaching Behaviors," Journal of Educational Measurement, 2(Summer, 1974), p.p. 141-143.

4. ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต
5. รับฟังความคิดเห็นของนิสิต
6. รู้เทคนิคการวัดผล, ให้งานกระจ่างแจ้ง ให้การบ้านเหมาะสม
7. มีความรู้ทันเหตุการณ์
8. เข้าใจปัญหาของ นิสิตได้ดี

ในปี ค.ศ. 1975 วอทรูบา และ โรทน์⁶⁵ (Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright) ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลของการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มหาวิทยาลัยซาน เดียโก (San Diego University) แผนกบริหารธุรกิจ โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่คาดว่าเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน
2. ปรับปรุงข้อกระทง โดยวิธี คิว - ซอท (Q - Sort) พิจารณาแยกข้อกระทงได้ 6 ประเภทคือ เป็นลักษณะของอาจารย์และสิ่งแวดล้อมขณะที่ยสอนดังนี้
 - 2.1 ทักษะที่มีต่อวิชาที่สอน
 - 2.2 วิธีการสอน
 - 2.3 บุคลิกภาพ
 - 2.4 บรรยายภาคในห้องเรียน
 - 2.5 อุปกรณ์การสอน
 - 2.6 ทักษะติดต่อผู้เรียน
3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นทั้งหมด 82 ข้อกระทงไปให้กลุ่มตัวอย่างประมาณค่า ใช้เกณฑ์การประมาณค่า 7 ช่วง
4. การวิเคราะห์หาค่า (\bar{x} , S.D) ของตัวแปรแต่ละกลุ่ม ทดสอบความสัมพันธ์ของทั้ง 3 กลุ่มควยสัมพันธ์ประสิทธิสหสัมพันธ์ เคนแคล (Kendall Coefficient) พบว่าทั้งสามกลุ่มเห็นสอดคล้องกัน

⁶⁵Wotruba and Wright, Loc. cit.

5. นำตัวแปรที่วิเคราะห์ได้ไปให้กลุ่มตัวอย่าง เรียงตามลำดับความสำคัญ
อีกครั้งปรากฏว่าทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่าข้อที่มีความสำคัญเกี่ยวกับลักษณะอาจารย์ตรงกัน คือ

1. มีความรู้กว้างขวาง ถูกต้อง ทันสมัย และรู้อย่างแท้จริง
2. ส่งเสริมนิสัยให้แสดงความคิดเห็น
3. กระตือรือร้นในวิชาที่สอน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม
5. อธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน
6. ชอบช่วยเหลือนิสัยทั้งในและนอกห้องเรียน
7. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
8. มีความยุติธรรม
9. พอใจ เพลิดเพลินในการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย